

Det første intervjuet

Han er mest kjent for sine malerier, men i dette utdraget fra Arvid Brynes biografi om **Christian Krohg**, fortelles historien om en banebrytende journalist.

De avisene vi hadde her i landet mot slutten av 1800-tallet, blir i dag opplevd som grå og kjedelige. Bilder fantes ikke. Førstesidene inneholdt først og fremst meddelelser om skipsanløp og avgang, telegrammer om fjerne kriger, en sjelden forhåndsmtale av en konsert eller en utstilling, kritikk av de samme og annonser. Ølbryggeriene hadde sine annonser daglig, like under logoen på første side. Det samme hadde advokater og hestesko-fabrikanter. Også lederne var plassert på førstesiden. Bare unntaksvis var de aktuelle og engasjerte, som i striden om *Albertine*. Men ellers var det mye langhalm, enten skribenten drøftet om marinen fortsatt skulle satse på seil eller gå over til damp, om hæren var til for offiserene eller om offiserene var til for hæren eller liknende øvelser med fellesbetegnelsen «drøft», som vi husker fra fjerne dagers skolestiler.

Christian Krohg skrev om alt som interesserte folk: politikk, kunst og dagliglivets hendelser. Da han for al-

vor innledet sin karriere som journalist i 1890, handlet avisene om saker, debatter, ulykker og kriger. Krohg var opptatt av mennesker. Ikke bare de mektige og berømte; han skrev like gjerne om småkårsfolk, folk som ikke hadde trukket livets vinnerlodd. Han var blant de første her til lands som tok i bruk intervjuformen, og han gjorde den til en kunst.

Med den tids frisinnede og radikale *Verdens Gang* i ryggen dro han på reportasjereiser, like gjerne til Lofoten, Frankrike og Spania som til Oscarsborg festning i Kristianiafjorden og de nye bydeler på hovedstadens østkant. Han kommenterte utenrikspolitikk, kvinnesak, forsvarsspørsmål, næringspolitikk, forbrukerspørsmål, arkitektur og framfor alt kunst og kunstnere. Han skrev som han tegnet og malte, som impresjonisten: Han fanget øyeblikkets særegne stemning og beskrev den like treffende med ord som med pensel. Slik ble han også grunnleggeren av vår moderne, kåserende journalistikk.

Her i landet var Christian Krohg en av de første som hadde et signert intervju på trykk. Det skjedde i januar 1887 med «En Impression nede fra Stiftsgaarden», der han gir en infam skildring av sitt møte med statsminister Johan Sverdrup, fire år etter at han malte sitt portrett av mannen som den gang ble gitt hedersbetegnelsen «Den lille kjempe».

Bildet, som i dag henger i Stortinget, er i full legemsstørrelse, og Sverdrup er plassert midt i den svære, mørke billedflaten. Tomrommet

omkring får ham til å virke enda spinklere og enda kortere av vekst enn han var i virkeligheten. Ifølge kunsthistorikeren Leif Østby har Krohg skapt en aura av ensomhet omkring ham. Hele karakteristikken av personen vitner om sympati og forståelse og det blir regnet som det sentrale av alle Krohgs portretter fra 1880-årene.

Etter beslagleggelsen av *Fra Kristiania-Bohemen* og enda mer etter det som skjedde med *Albertine* året etter, var Krohgs begeistring erstattet av sterk bitterhet.

En Impression nede fra Stiftsgaarden

Christian Krohgs intervju med statsminister Johan Sverdrup, publisert i tidsskriftet Impressionisten, januar 1887. Krohg utga tidsskriftet sammen med Hans Jæger, og var selv sjefredaktør.

Jeg hadde ringt på og sto utenfor entredøren og grov i brystlommen etter visittkortboken min.

– Mon han ville huske meg igjen – det var nesten fire år siden. Det var den gang jeg malte ham der oppe i Konstitusjonskomiteens værelse i Stortingsbygningen midt i den verste kamp-tiden – under Kristianiavalget – et år før Riksretten.

Hvilket liv og hvilken elektrisk kraft i den lille mannen, således som jeg husket ham, og jeg husket ham godt, – plutselig kom det igjen det avblekede minne, friskt og lyslevende, mens jeg sto der utenfor entredøren med visittkortboken i hånden og lyttet etter noen skritt som kom langt borte i noen fjerne trapper. Det kom friskt og levende, som han selv hadde vært. Det var som han sto der foran meg igjen oppe på modellbordet mot den mørke bakgrunn bevegende sitt hode til alle kanter, mens han talte, og han talte uavlatelig.

«Hr. Krohg!» slik hadde han begynt bestandig, med det samme han hadde besteget podiet; og likesom om han følte seg hjemme på den tribunelignende forhøyning utviklet han deretter sakenes stilling eller fortalte anekdoter og sner-

tet til «de herrer av høyre» til «statssjefen» – og «statsminister Selmer» – mens han bestemt slo takt til sine setninger med den berømte lorgnett, som han balanserte mellom pekefingeren og langfingeren.

Skrittene i de fjerne trapper var blitt borte, og jeg ringte på igjen.

Jo – visst måtte han huske meg – det var jo bare 4 år siden. Enda hadde jeg forresten glemt de fleste av de små presise setninger og pointer, som kom livfullt og uavlatelig oppe fra modellbordet, fordi jeg på samme tid måtte anspenne meg for å finne forholdene i dette rastløse hode, som beveget seg årvåkent hit og dit som en fugl – mot den mørke bakgrunn.

Men hva jeg ikke glemte – og hva jeg sa til meg selv at jeg aldri ville glemme mens jeg sto der og lette etter et visittkort – for nå kom det virkelig skritt nedover entreen – det var kraften og intensiteten som var samlet her. Følelsen av en mektig moderne ånd, som fant seg i langsomt og tålmodig gjennom utallige forhindringer og småtterier å styre fedrelandet dit henover, hvor han så målet langt framme – i horisonten, den mektige ånd der foran meg oppe på modellbordet, den lille kjempe som sto der og ledet

MALERIET: Christian Krohgs portrett av statsminister Johan Sverdrup, malt i 1883, henger i Stortinget.

Norges skjebne – med sin høyre hånd, hvori lorgnetten spilte mellom pekefingeren og langfingeren som et moderne lite elegant scepter fram mot friheten, mot det store mål – der borte i horisonten.

Den gule entredør gikk opp – en sortkledd tjener fikk mitt hviteste kort og gikk inn med det til venstre.

Jeg sto der tilbake – med en gang litt usikker og ubehagelig til mote. Erindringen om den lille mektige mann var så levende – erindringen om hans sikre blick og slagferdige ord – og jeg begynte straks å tenke etter om jeg husket det jeg ville si, men enda mer usikker og ubehagelig til mote ble jeg når jeg tenkte på Leopoldsordenens ridderkors, som jeg hadde tatt på – jeg syntes jeg så hans blick skjelmisk og litt ondskapsfullt streife det – mens jeg sto der tilintetgjort og ridicul lige ovenfor den lille kjempe.

Tjeneren kom tilbake: 'Værsågod'. Et blick i speilet etter at jeg hadde tatt av meg frakken. Ordenen strålte meg i møte grønn og rød på det sorte oppslag av snippkjolen. «Uff, det var visst dumt med den!» – og jeg gikk inn med hatten i hånden.

Han reiste seg langsomt opp fra en høyrygget stol foran et stort skrivebord dypt inne i det svakt opplyste værelse og kom langsomt henover gulvteppet, stanset bestemt tre skritt foran meg og heftet et fremmed, offisielt, tørt blick på meg.

– Jeg vet ikke om Deres excellence erindrer.

Efter en stund kom det «jo!» og han viste med flat hånd på en annen høyrygget stol der langt borte. – Selv satte han seg rett i ryggen med benene og armene overkors i en stilling, som betegnet at han var villig til å høre. På bordet lå en brun lærportefølje og midt der oppå mitt visittkort, flatt og lysende i de dunkle omgivelser.

– Som Deres excellence måske bekjent, sa jeg, – har jeg skrevet en bok, Albertine, som er beslaglagt i disse dager.

Han gjorde verken noen benektende eller bejaende mine, men ble sittende med armene og benene overkors og så på meg med det offisielle blick. Jeg fortsatte:

«Statsministeren heftet et fremmed, offisielt, tørt blick på meg...»

– Det fortelles at denne beslutning ikke er fattet av justisministeren alene, men i samlet statsråd. Som redaktør kommer jeg for å spørre Deres excellence om så er tilfellet, da det kan ha interesse for almenheten å vite, hvorvidt det er hele regjeringen eller bare justisministeren som planmessig forfølger litteraturen her i landet.

Efter en stund kom det, mens han hele tiden holdt armene overkors – lorgnetten hang langt nede under dem:

– Hva – som – foregår – i samlet statsråd – er ikke tillatt å fortelle, – man har den regel. Og han så på meg som om han ventet at etter den opplysning ville jeg gå.

– Jeg ber Deres excellence unnskylde – jeg er ikke kommet for å spionere etter de enkelte statsråders stemmegivning – jeg ville bare vite om det var sant at det var foregått i samlet statsråd – og det var det altså.

– Nei, svarte han, fremdeles i samme stilling – beslutningen er ikke en samlet statsrådsbeslutning – den slags saker er – ikke gjenstand for – protokolltilførsel.

Han stanset.

Å nei, holdt jeg på å si, det er vel ikke noe å forelegge protokollkomiteen. Men jeg sa det ikke. Han satt der og ventet på at jeg skulle gå. Jeg ble.

Endelig sa han:

– Men det har vært gjenstand for overlegning mellom statsrådene.

– Som følge hvorav –? spurte jeg.

– Ja! kom det tørt og kaldt.

Jeg reiste meg – han fulgte meg henover gulvteppet, dit hvor han hadde tatt imot meg. – Her bukket vi stivt for hverandre.

Ute i entreen kastet jeg igjen et blick i speilet før jeg tok på frakken – Leopoldsordenen lyste og strålte på oppslaget – å nei, tenkte jeg – det var aldeles korrekt – å ta den på – det var ikke ridicul.

Jeg gikk ut gjennom porten:

Så den slags er ikke gjenstand for protokolltilførsel – det er muntert.

Tidenes første intervju?

I lærebøker i journalistikk står det at tidenes første intervju sto på trykk i New York Herald 16. april 1836.

Avisen var grunnlagt året før av skotten James Gordon Bennett, som gjerne slo opp historier om havfruen som var fanget på Newfoundlandbankene og andre utrolige hendelser, oftest ført i pennen av ham selv. Han var også en av de første som begynte å omtale kriminalsaker i annet enn notisform. Det var i forbindelse med dekningen av mordet på en prostituert på nedre Manhattan at Bennett intervjuet horemammaen og også på denne måten sikret seg en plass i pressehistorien.

Denne førsteplassen blir bestridt av

Dana L. Thomas, som hevder at det var en kvinnelig journalist, Anne Royall, som i 1825 gjennomførte historiens første avisintervju. Royall forfulgte daværende president John Quincy Adams fra Det hvite hus til Potomac-elven, der han hver morgen pleide å ta sitt morgenbad. Da han dukket opp av vannet etter å ha stuft uti, så han Anne Royall sitte på klærne hans. Hun gjorde det klart at hun ikke ville rikke seg fra stedet før han hadde besvart hennes spørsmål. Han hadde ikke noe valg, så mens han trådte vannet og den skallete issen hans duppet opp og ned i vannet, ble pressehistoriens angivelig første intervju gjennomført.

Arvid Bryne

Utdragene fra Arvid Brynes biografi «Christian Krohg. Journalisten», som utgis i dag, er gjengitt med tillatelse fra Unipub forlag.

100%

NATURLIG OMEGA-3

Det beste er å få i seg omega-3 i naturlig form. Våre sardiner er proppfulle av disse helsebringende fettsyrene som styrker hjertet, skjerper hjernen og til og med kan virke positivt på humøret. I tillegg er sardinene våre rike på kalsium, proteiner og A- og D-vitaminer. Helt naturlig og rett fra kilden. Ikke verst for en fisk på bare sju cm!

Det beste for deg